Nro. 37.

FREDERYK AUGUST

z Bożéy Łaski Król Saski Xiąże Warszawski etc. etc.

Wszém w obec i każdemu z osobna komu o tém wiedzieć należy wiadomo czyniemy, że Sąd Nasz Kassacyiny Xięstwa Warszawskiego wydał wyrok następuiący:

Działo się w Warszawie w pałacu zwykłych posiedzeń Rady Stanu, Krasińskich zwanym, na posiedzeniu zgromadzonego Sądu Kassacyinego, dnia dziesiątego Kwietnia tysiąc ośmset dwunastego roku.

SĄD KASSACYINY

Xięstwa Warszawskiego.

Między Skarbem publicznym Xięstwa Warszawskiego zanoszącym rekurs przeciw wyrokowi Kommissyi z Członków Sądu Appellacyinego złożonéy, w dniu dwudziestym Grudnia tysiąc ośmset osmego roku zapadłemu, przez Pełnomocnika swego Mecenasa Szymona Grocholskiego z iednéy; a Izabellą z Lasockich Michała Hrabi Ogińskiego Podskarbiego Wielkiego Xięstwa Litewskiego rozwiedzioną Małżonką dóbr Brzezin w Powiecie te-

goż imienia Departamencie Warszawskim dziedziczką, tamże zamieszkałą, do Kassacyi powołaną, przez Mecenasa Adama Mędrzeckiego, z drugiéy strony;

Maiąc sobie rapportem Kommissyi Podań i Instrukcyi przełożony następuiący stan sprawy:

Izabella z Lassockich Hrabina Ogińska będąc zapozwaną przez Skarb publiczny, do zapłacenia summy pięćdziesiąt tysięcy talarów Instytutowi wdów Officerów pruskich w Berlinie winnéy, pod Konwencyą Baiońską podciągnięéy, i przez Rząd Francuzki Skarbowi Xięstwa przekazanéy, złożyła przed Trybunałem Cywilnym pierwszéy Instancyi Departamentu Warszawskiego trzy kwity od Dyrekcyi rzeczonego Instytutu w dniach trzydziestym pierwszym Lipca, tysiąc ośmset czwartego, czwartym Lutego tysiąc ośmset piątego, i siodmym Sierpnia tysiąc ośmset szóstego wydane, dowodząc upłaconéy summy dwudziestu trzech tysięcy talarów, lecz w Xięgach hypotecznych nie intabulowane.

Wyrok Trybunału w dniu dwudziestym osmym Października tysiąc ośmset osmego roku zapadły, oznaczywszy dla pozwanéy przysięgę:

„ na rzetelność wspomnionych kwitów, i przywiedzioney przez nią przyczyny, że iedynie dla oszczędzenia kosztów, natychmiast extabullacyi za rządu zeszłego nie żądała „

zobowiązał ią tylko do wypłacenia Skarbowi resztuiącéy summy dwadzieścia siedm tysięcy talarów.

Takowy wyrok Kommissya z Członków Sądu Appellacyinego złożona, w całéy osnowie zatwierdziła, wyrażaiąc te mianowiciey powody:

iż rzetelność kwitów Dyrekcyi Instytutu Wdów Officerskich w Berlinie, przez skarb zaprzeczoną nie była;

że powołana złożonemi prócz tego dwoma kwitami z wypłaconéy prowizyi téyże Kassie, dowiodła, iako nie od pięciudziesiąt tysięcy talarów, lecz tylko od resztuiącéy summy dwudziestu siedmiu tysięcy talarów prowizyą opłacała; że po zaięciu iuż Kass pruskich przez Władze Francuzkie i przyaresztowaniu iuż summy w roku tysiąc ośmsetnym ósmym takąż prowizyą opłaciła;

że kwity na prowizyą z kassy Instytutu sobie wydane, przy wypowiedzeniu kapitału, delegowanemu do téy czynności Komornikowi okazała;

że złożonym Dziennikiem przez Konserwatora hypoteki dowiodła, iako extabulacyi upłaconego długu żądała;

że nakoniec §§. 233. i 234. Ordynacyi hypotycznéy pruskiey przeciwko powołanéy stosowane bydź nie mogą, gdyż ona iedną tylko summę lokowaną miała, i skarb nieskładaiąc dokumentu oryginalnego, udowodnić nie iest w stanie, iakoby na nim upłacenie kapitału zapisaném nie było;

Na mocy tego wyroku, po wykonanéy przez powołaną przysiędzę extabulacya dwudziestu trzech tysięcy talarów w dniu siodmym Maia roku zeszłego tysiąc ośmset iedenastego nastąpiła.

Gdy Dekret Królewski w przedmiocie sporów o summy Konwencyą Baiońską obięte w dniu dwudziestym osmym Lutego tysiąc ośmset iedenastego wydany, a dwudziestego siodmego Marca tegoż roku ogłoszony, i Art: 4. dozwalaiący w odsądzonych sprawach udawać się stronom do Sądu Kassacyinego, czas trzech miesięczny od dnia ogłoszenia do rekursu przepisał, Pełnomocnik Skarbu podanym rekursem w dniu czternastym Maia roku zeszłego tysiąc ośmset iedenastego, zaskarża ów na początku wymieniony wyrok z dwóch głównych następuiących powodów:

1, z obrazy wyraźniego prawa,

2. ze sprzeczności dwóch w iednymże Sądzie z iednakowych dokumentów, mocą ostateczney instancyi zapadłych wyroków. —

Co do pierwszego przywodząc Konwencyą Baiońską w dniu dziesiątym Maia tysiąc ośmset osmego zawartą, iako Akt cessyi summ tego rodzaiu, przywodząc przepisy prawa pruskiego w tyt: XI. i XX. części I. niemniéy §§. 243. i 244. Ordynacyi hypotecznéy rządu zeszłego, iako też uchwały Rady Stanu, na mocy upoważnienia Królewskiego w dniach dziewiętnastym i dwudziestym Października tysiąc ośmset ósmego wydane, oraz stósowną do nich Instancyą Ministeryalną ośmnastego Sierpnia tegoż roku, wnosi:

iż Sąd wyrokuiący przyimuiąc excepcye strony powołanéy za ważne bez dowodów z Ksiąg hypotecznych które iedynie przez Sąd przyimowanemi bydź mogły, i biorąc za dostateczne przeciw Cessyonaryuszowi kwity nie hypoteczne, obraził powyższe wyraźne prawa przepisy. —

Co do drugiego powodu, składaiąc wyrok tegoż Sądu, miedzy Skarbem, a Józefem Burskim zapadły, którym tenże Burski, z zaprzeczeniem nieodebranéy waluty, dla tego oddalonym został, iż stosownie do przepisów Ordynacyi hypotecznéy pruskiéy, w czasie przepisanym protestacyi do Akt hypotecznych nie zaniosł, mniema:

iż wyrok zaskarżony na mocy Art: 10 pod liczbą 1. i 6 Organizacyi Sądu Kassacyinego skassowanym bydź winien —

Odpowiadaiąc na te zarzuty strona powołana, i odwołuiąc się do samych powodów zaskarżonego wyroku, uważa, iż przytoczone przez Skarb rekursuiący przepisy Ordynacyi hypoteczney i praw innych, w niczem obrażonemi niezostały, tym bardziey gdy przytaczane Uchwały Rady Stanu i Instrukcya Ministeryalna, zdaniem Mecenasa powołanego, powagi prawa nie mogły zastępować, a Skarb nieskładaiąc oryginalney obligacyi, twierdzeń i dowodów Hrabiny Ogińskiey odeprzeć nie mogł.

Równie drugi powód rekursu na żaden wzgląd niezasługuiącym bydź sądzi, gdy przytaczane sprzeczne wyroki, ani między temiż samemi stronami, ani na mocy tychże samych dowodów i dokumentów zapadły, a przechodząc całą koléy od zaskarżonego wyroku, aż do nastąpioney extabulacyi, żąda odrzucenia rekursu przeciw zaskarżonemu wyrokowi, od Władzy rządowéy dobrowolnie przyiętemu, i tylu uroczystemi Aktami zatwierdzonemu. —

Po wysłuchaniu Rapportu Kommissyi Podań i Instrukcyi, oraz wniosków Królewskiego przy Sądzie swoim Prokuratora, który sprawę inieyszą z wypadków woiennych biorącą początek i na akcie dyplomatycznym ugruntowaną w następuiący sposób rozbiera:

Gdyby zdaniem iego, nie wypadki woyny, gdyby nie Skarb Xięstwa, lecz kto inny żądał kapitału przez Instytut Wdów Officerskich u Hrabiny Ogińskiey lokowanego, w tenczas skarga iego wcaleby mieysca nie miała, bez powrócenia oryginalnéy obligacyi z wykazem hypotecznym, bez złożenia wyraźnéy cessyi od piérwszego wierzyciela.

Mógł się wprawdzie ten przypadek zdarzyć, iżby Instytut odebrawszy część kapitału swego od Hrabiny Ogińskiey, bez odpisania upłaty w obligacyi (iak to § 243. tyt: II. Ordynacyi hypoteczney dłużnikowi radzi) bez wymazania w Księdze hypoteczney, całkowitą obligacyą komu trzeciemu odstąpił, nic nie mówiąc o upłaconey w części summie, a w tenczas Hrabina Ogińska szkoduiąc z własney nieostrożności, byłaby zmuszoną kapitał całkowity powtórnie dobréy wiary Cessyonaryuszowi zapłacić, bo tak przepisuie §. 397. tyt: XI. części I. prawa powszechnego pruskiego, lecz w przypadku tym Hrabina Ogińska nie miała wcale potrzeby téy ostrożności używać,

nayprzód dla tego, że doczynienia miała z Magistraturą publiczną, iaką iest Dyrekcya Instytutu;

powtóre, że oszukaństwo pociągałoby za sobą wedle §. 741. tyt: II. części I. kary kryminalne przeciwko temu, który odebrawszy w części swóy kapitał całkowicie, go trzeciemu ustąpił;

potrzecie, iż w naygorszym przypadku płacąc trzeciemu dobréy wiary Cessyonaryuszowi, miałaby regres preciwko Instytutowi, a nawet przeciwko osobóm Dyrekcyą Instytutu składaiącym.

Lecz gdy teraz Skarb Księstwa prawém woyny, obcym prawu cywilnemu, i na mocy Aktu dyplomatycznego stał się właścicielem kapitału, gdy go żąda bez złożenia wyraźnéy cessyi od Instytutu i bez powracania oryginalnéy obligacyi z wykazem hypotecznym, gdy Hrabina Ogińska nie może mieć regressu do Instytutu Wdów Officerskich o upłaconą przez siebie summę dwudziestu trzech tysięcy talarów, przeto też i sprawa nie może bydź tak uważana, iak gdyby Instytut komu trzeciemu z oszukaniem Hrabiny Ogińskiéy całkowitéy obligacyi ustąpił, bo zła wiara nie może bydź w żadnéy czynności prezumowana. Jeżeli ta nawet domniemana cessya mieysce mieć może, tedy można tylko takiéy cessyi domniemywać się iaka się zgodzić może z wiarą ustępuiącego; w przypadku zatém teraźnieyszym, możnaby tylko supponować, że Instytut iedynie to ustąpił do czego miał prawo. Ztąd wypada, że Hrabina Ogińska, wszystkie excepcye któreby iéy służyły przeciwko Instytutowi, może stawiać przeciwko Skarbowi stósownie do §. 407. i 408. tyt: II. części I. prawa powszechnego pruskiego bo §§, te mówią:

" Dłużnik summy ustąpionéy mocen iest używać wszelkich excepcyi przeciwko Cessyonaryuszowi które mu służyły przeciwko cedentowi, a w ogólności obowiązek dłużnika nie może nigdy przez cessyą stawiać się trudnieyszym. „

Zarzuca wprawdzie rekursuiący Mecenas, iż stosownie do Uchwał Rady Stanu i Instrukcyi Ministerii Sprawiedliwości w okoliczności Summ Baiońskich wyszłych, te tylko excepcye za ważne poczytane bydź powinny, które przez Księgi hypoteczne udowodnionemi bydź mogą. Lecz argument ten po wydanym Dekrecie Królewskim z dnia dwudziestego ósmego Lutego tysiąc ośmset iedenastego z siebie upada, ponieważ z tego dekretu okazuie się, że wolą było N a y i a ś n i e y s z e g o Pana uchylić wszelkie drogą administracyiną wydane dyspozycye, i sprawy o ilość długów z Konwencyi

Baiońskiey wynikaiących zwyczaynemu i konstytucyinemu biegowi sprawiedliwości oddać.

Naymniéy zaś zasługuie na wzgląd zarzucan przez rekursuiącego Mecenasa sprzeczność dwóch w iednéy sprawie zapadłych wyroków; gdyż sprawy te chociażby i podobnemi do siebie były, to ani między iednemi stronami, ani na mocy tych samych dowodów zapadły, ani wykonanie iednego wyroku nie sprzeciwia się wykonaniu drugiego;

Tak więc przywodząc Królewski Prokurator:

iż Hrabina Ogińska urzędowemi kwitami Instytutu Wdów Officerskich w Berlinie, których rzetelność rekursuiący Skarb zaprzecza, upłacenie kapitału dwudziestu trzech tysięcy talarów na rachunek całego długu pięciu dziesiąt tysięcy talarów dowiodła;

iż rekursuiący Skarb nieskładaiąc wyraźnéy cessyi Instytutu na całkowitą summę pięćdziesiąt tysięcy talarów, ani zwracaiąc oryginalnéy Obligacyi Hrabiny Ogińskiéy, nie może bydź uważanym iakoby całkowitéy summy był Cessyonaryuszem, owszém prezumuiąc nawet nastąpioną cessyą, nie można prezumować złéy wiary Instytutu, a zatem nie można prezumować aby więcéy prawa na Skarb przeszło iak tylko, ile go Instytut miał;

iż stosownie do § §. 407 i 408. tyt: II. części I. prawa powszechnego pruskiego przeyście praw Instytutu na Skarb Księstwa Warszawskiego przez nastąpioną konfiskatę kapitałów Instytutu położenie dłużnika cięższym stać się nie mogło;

że wzięte w pomoc przez Mecenasa rekursuiącego Skarbu, przepisy prawa to iest: tyt: XI i XX. części I. prawa powszechnego pruskiego iako też § §. 243. i 244 tyt: II. Ordynacyi hypotecznéy pruskiéy dla tego na wzgląd niezasługuią, iż przypadek temi pismami przewidziany, to iest z oszukaniem nastąpiona wyraźna cessya Instytutu na rzecz Skarbu, ani w rzeczy saméy nastąpiła ani prezumowaną bydź nie może;

iż zarzucana zaskarżonemu wyrokowi sprzeczność z wyrokiem w sprawie Skarbu z Józefem Barskim, dla tego powodu do Kassacyi, stanowić nie może, iż wyroki te, ani między temi samemi osobami; ani na mocy tych samych dokumentów zapadły;

nakoniec, i urządzenia drogą administracyiną tak przez Radę Stanu iako i Ministerium Sprawiedliwości wydane, Dekretem Królewskim w dniu dwudziestym Lutego tysiąc ośmset iedenastego wydanym, uchylone i

sprawy tego rodzaiu zwyczaynemu biegowi sprawiedliwości zwrócone zostały;

domaga się odrzucenia rekursu.

SĄD KASSACYINY

zważywszy

iż przed Uchwałą Rady Stanu dziewiętnastego Października tysiąc osmset ósmego roku wydaną, iuż powołana zanosiła do Trybunału prośbę o wymazanie z hypoteki dwudziestu trzech tysięcy talarów, co odpowiedź tegoż Trybunału Cywilnego pierwszey Instancyi Departamentu Warszawskiego w dniu dwudziestym Maia tysiąc ośmset osmego roku wydana, wstrzymuiąca zrzecz aż do ustanowienia Konserwatora hypotecznego zaświadcza, a zatém według téyże Uchwały Rady Stanu ślad był w Aktach upłaconéy summy;

Rekurs Skarbu publicznego przeciw Izabelli z Lasockich Hrabinie Ogińskiéy, i wzaiemnie stron wnioski rozsądzaiąc:

Rekurs na początku wymieniony odrzuca — summę sto sześćdziesiąt sześć złotych w papierze stęplowanym od wpisu złożoną utwierdza, takąż summę od niniéyszego wyroku, równie w papierze stęplowanym złożoną mieć chce, i tenże skarb na powrócenie kosztów stronie powołanéy skazuie — mocą niniéyszego Wyroku. —

(podpisano) WĘGLENSKI M. St. Prezyduiący.

Wydrukować L. Osiński, Pisarz S. K.

Felix ŁUBIENSKI,
Minister Sprawiedliwości.

zgodno z Oryginałem

(L. S.) Antoni Jonemann,
Sekretarz Jeneralny.